

Fuglekonge. BIOFOTO/Arthur Christiansen.

til Island og lægge æg (11), *gulpande* Anholt 1896 (12), *skærsliber* Tybjerg SSjælland (13) måske forvæksling med musvit; *guldhane* Amager (14), *tommeliden* Bornholm (15) også navn til gærdesmatten.

Færøerne: *titlingskongur*, forleddet er et fællesnavn for småfugle.

LITTERATUR: (1) 363 2.1,304 sml. 659 6,150; (2) 160 1904/27: (2559) (1874); (3) 170 1909,54; (4) 659 15,95; 903 4.2,15; (5) 903 4.2,25; (6) 903 4.2,120; (7) 451 191; 910e 50; (8) 451 191; 436c 56; 202d 2,163; 785 205; (9) 202d 2,203; (10) 169 3,1930-31, 148; (11) 464e 113; (12) 160 1904/27:1999; (13) 160 1906/23: 563; (14) 388; (15) 436c 56; 785 241.

PROSA OG POESI

Den vender og drejer sig som Sankt Laurentius på risten (o. 1700; 1); helgenen blev henrettet på en glødende rist.

Hele karlen er lille, og dog må man have haft den i hånden for at vide hvor bitte! Kroppen i den skinnende fjerpels er ikke større end en oldenborre *Inger Bentzon* (2); de små urolige kroppe på hundrede mm, de snurrende vinger, det sommerfuglelignende væsen *Ole Vinding* (3).

Den lette fuglekonge, det er en yndig fugl. · Så vims den med sin mage i busken leger skjul. · Men hvordan kan det være, at den bær' kongenavn, · da den er mindst af fugle i vores fødestavn? *N. F. S. Grundtvig*.

Fuglekongen gnider sin lille violin *Vagn Holstein*

(4); en uendelig fin, sølvklar kvinden *Knud Hee Andersen* (5), spiller så fint og i så høje toner, at det lyder som græshopper med sordin på vingerne, det er en smuk musik, der får hjernen til at svimle, et edderkoppespind af lyde, der synes indesteds at komme fra *Achton Friis* (6). Tror De pludselig at høre Wandy Tworek gå og øve sig på de højeste toner ude mellem granerne, så kan De roligt regne med, at det er fuglekongen, som er kommet indenfor hørevidde *Hans Hvass* (7).

Peter Ommerbo, Fuglekongen (8).

LITTERATUR: (1) 464 ny rk. 2.1,167; (2) 47 9; (3) 910e 48; (4) 361b 13; (5) 16b 59; (6) 248 3,286; (7) 375d 1,64; (8) 657b 41.

Pibere, *Anthus*

ENGPIBER, *Anthus pratensis*; oversiden er gråbrun med et grønligt skær og undersiden hvid med mørke længdestriber, vingefjere har lysebrune kanter. Meget alm. yngltrækfugl på fugtige lokaliteter.

SKÆRPIBER, *Anthus spinoletta*; næsten ensfarvet mørk overside og grove striber på et lysere bryst. Fåttallig ynglefugl på skær ved øer i Kattegat, alm. trækfugl, nogle overvintret.

SKOVPIBEREN, *Anthus trivialis*, ligner engpiber, fjerdragten er nærmest gulbrun, navnlig på undersiden. Meget alm. yngltrækfugl i skove.

– Danmarks Dyreverden 8, 246-52.

ENGPIBER 1852ff (1), *englærke* o. 1770ff (2), *pibelærke* 1852 (3), *engpiplærke* (4), *lyngspurv* (4a).

Hedespink NSlesvig o. 1880 (5), *gryller*, *gryllekok*, *-mand* Sønderjylland o. 1880 ff (6) hører til grylle, grylte 'smågræde, klynke' (om børn), »på grund af dens korte, klagende sang« (7), sml. tejt s. 180; *hårmand* Jylland o. 1900 (8), renden fores med hår; *kukmandens tjener* Ringkøbing fjord 1900 (9), sml. gøg s. 188; *mosespurv*, *lyngsmutte(r)* og *fuglekone(n)* Brande o. 1885, 1800 (10), *mosefugl* (moosfugl) Gjellerup MJylland o. 1940 (11), *gråsparre* Viborgegnen 1890 (12), *irisk* Sdr. Vrå Vendsyssel (11), *piplærke* Svendborgegnen (13); *gråirisk*, *-spurv*, *kærgråspurv* og *vandfugl* SSjælland 1895 (14).

Færøerne: *gråtittingur* (eng-, skærpiper); Grønland: *kugsangnak*.

SKOVPIBER 1828ff (15), *pibelærke*, *havelærke* o. 1700 (16), *træpiber* 1828-78 (17), *lyng-*, *hedelærke* 1828 (18) *træpiplærke* 1878 (19).

SKÆRPIBER 1852ff (20), *strandpib(e)lærke*, *strandlærke* 1852 (21), *strandpiber* 1875ff (22). – VGrønland: *kugsagtarnak*, *mugsornak* 'den pibende' (23).

Når eng- eller skærpiberen synger om morgenen, betyder det godt vejr samme dag (Færøerne; 24).

»Det er en morsom vigtigper, som den hopper afsted gennem luften med sit nævise pip ... halloj! her kommer jeg! Det havde vist ingen troet, at jeg var sådan en karl!« *S. H. A. Rambusch* (25). »Gang på gang trækker de forbi mig med en lyd som når en prop blidt og kærligt bliver gnedet mod en flaske« *Achton Friis* (26).

Sangen gengives som et vemodigt: giv-giv-giv-giev-giev.giiiev! (27).

Peter Ommerbo, Skovpiberen (28).

LITTERATUR: (1) 451 145; (2) 26 5,97; 842 79 (Ribeegnen); 451 145; (3) 451 145; (4) 511 14; (4a) 659 13,210 (Blicher); (5) 212c 1,577; (6) 212c 1,496; 178 1,1978,103; (7) 212c 1,496; 659 7,214; (8) 212c tb. 212; (9) 700 117; (10) 794 5,105; 388; (11) 388; (12) 133 20; (13) 168 11,1938,16; (14) 138c 52; (15) 880; (16) 165 30,1926, 133; 219 8,1796,982; (17) 880; 785 147; (18) 880; (19) 785 147; (20) 451 143; (21) 451 143; (22) 451b 244; 165 18,1924,53; (23) 562 33,1907,91; (24) 727c 59; 500 43; (25) 318 116; (26) 248b 2,204; (27) 683b 144; (28) 657b 59.

Engpiber. BIOFOTO/Erik Thomsen.

Vipstjert, *Motacilla*

HVID VIPSTJERT, *Motacilla alba*; slank spurvefugl med sort isse og bryst, aske- eller blågrå ryg, sorte vingefjer med hvide kanter og lang sort hale; undersiden, panden og kinderne er hvide. Alm. yngltrækfugl nær beboelser.

GUL VIPSTJERT, *Motacilla flava*, er lidt mindre, har olivengrøn ryg, askegrå isse, gul underside og mørke vingefjer med lyse kanter. Alm. yngltrækfugl på enge.

Under gang og i siddende stilling vippes halen (stjerten) op og ned.

– Danmarks Dyreverden 8, 254-56, 158-62.

Vipstjert o. 1700ff af plattysk wippsteert jf. *vippe-stjert* Fjølde SSlesvig (1).

HVID VIPSTJERT:

Havreså(d), -sæd 1554ff (2) »fordi havren sås på den tid, hvor den lader sig høre« (1767; 3), »når den kommer holder vore bønder for, at man kan begynde at så havre« (1796; 4), den fulgte plov og harve når man skulle til at så havre (5).

Kvikstjert 1594ff (6), *hvegstjert* (huegstært) 1622 (7), hvege 'vakle, være urolig'; *stenskvat* 1622 (8), *gimpestjert* o. 1700 (9), *vridestjert* og *vrikkerøv* o. 1700 (10), *vrikke-*, *vrikstjert* o. 1700 (11), *vrissestjert* o. 1700 (12), *vrisse* 'vråde, vende'; *hvidsvitte*, -svotte o. 1700 (13), efterled 'fare forvirret omkring'; (hvid) *vitte* o. 1700; Jylland (14), *havrevippe* o. 1700ff; Anholt, Fyn, Langeland, Drejø (havvippe) (15); *arle*, *erle* ældre nydansk, fra